

ČITATELJI! Prosimo, pogledajte na številke poleg naslova za dan, ko Vaša naročnina poteče. V teh časih splošnega povišanja cen, potrebuje list Vaše sodelovanje. Skušajte imeti naročnino vnaprej plačano.

GLAS NARODA

List slovenskih delavcev v Ameriki.

Registered as Second Class Matter September 25th, 1940 at the Post Office at New York, N. Y., under Act of Congress of March 3rd, 1879.

No. 176. — Štev. 176.

(Telephone: CHelsea 3-1242)

NEW YORK, FRIDAY, SEPTEMBER 4, 1942 — PETEK, 4. SEPTEMBRA, 1942

VOLUME L. — LETNIK L.

ZA NEKAJ VEČ KOT
na dan dobivate ...
2c 'GLAS NARODA'
PO POŠTI NARAVNOST NA DOM
(izvenredni sobotni, nedeljski in prazniški)
CITAJTE, KAR VAS ZANIMA

FAŠIZEM—SMRT ZA MLADINO

PREDSEDNIK ROOSEVELT JE VČERAJ V SVOJEM GOVORU POVEDAL MLADINI PO CELEM SVETU, DA NACIJI, FAŠISTI IN MILITARISTIČNI JAPONCI MLADINI NE NUDIJO NIČESAR DRUGEGA, KOT SMRT. — NA DRUGI STRANI PA POMENI ZMAGA ZDRUŽENIH NARODOV — SVOBODO, GOSPODARSKO VARNOST IN VARNOST PRED STRAHOM

Predsednik je po radio govoril vsem ameriškim vojakom po celem svetu ter jim oznanil, da jih Amerika ne bo zapustila tekom sedanje vojne ter jim obljubil, da bo vlada skrbela, da bodo vsi po končani vojni dobili delo in če sami ne bodo mogli najti delo, jim ga bo preskrbela vlada.

Predsednik je vojakom obljubil, da ne bodo zašli v gospodarske stiske, kadar se vrnejo, kot se je to zgodilo po prvi svetovni vojni.

Predsednik je ponovno poudaril načelo štirih svoboščin, ki jih je že prej oznanil, in temeljne točke Atlantskega dogovora ter svečano izjavil, da ima sedanja vojna za svoj cilj, da bo vsvarjen svet, v katerem bo mogel vsakdo živeti v svobodi in enakosti in pred vsem brez vsakega strahu pred strahotami kakšne nove vojne.

"Naši vojaki in mornarji v katerikoli skupini naše oborožene sile, ne bodo hoteli prenašati vojnega trpljenja, ako bi si mislili, da bodo po dvajsetih letih njihovi sinovi spet šli v vojno v oddaljenih puščavah in morjih, v daljnih džunglah in v zraku," je rekel predsednik.

"Marsikaj smo se naučili od naših prejšnjih pogrškov. Sedaj pa moramo vedeti, kako se bomo v polni meri okoristili iz zmago. Sedaj uspehi naših vojaških sil ne bodo vrženi v stran iz političnega cinizma, bojazni in nesposobnosti."

Predsednik je govoril tudi o svojih nasprotnikih tukaj in izven dežele, pa je pri tem tudi pohvalno govoril o junaških bojih, v katere so zapleteni Rusi in Kitajci. Kitajci, je rekel predsednik, družijo azijsko kulturo z evropsko in ameriško in se bore za iste cilje, kot demokratske države sveta.

Ko je predsednik govoril o sovražnikih Združenih narodov, je med njimi omenil Fince in Madžare, Bolgare, Rumunce in Italijane ter rekel, da so to ne-

srečne dežele, čijih vlade so mislile, da so primorane vkloniti se Hitlerju in njegovim ponudbam.

Predsednik Roosevelt je pohvalil mladino Francije in drugih zaslužnih dežel, ker se je uprla proti zavojevalcu in rajši gleda v oči smrti, kot pa bi ostala zaslužena in ponižana pod Hitlerjem in bi nosila sramotno ime kvizling.

"Podjarmljeni, toda ne vklonjeni narodi samo čakajo na čas, ko se bodo mogli dvigniti proti zatiralecu, da ga uničijo in njegov novi red."

Kitajsko mladino je predsednik pohvalil ter rekel, da se

ni čala zapeljati japonski doktrini: Azija Azijatom", ker je vedela, da bi to pomenilo sužnost pod japonsko nadvlado.

Predsednikov govor je bil prestavljen v 31 jezikov ter poslan po radio v razne države. In ker je izvedel, da bodo osiške države vstavile radio, da njihovi narodi ne bi mogli slišati njegovega govora, je predsednik Roosevelt rekel o nim mladim ljudem, ki mogoče bodo slišali njegov govor:

"Veseli smo pri misli, da bodo mladi, svobodni ljudje Zdr. narodov, ne pa vklonjeni sužnji zaslužnih držav začrtali obliko sveta."

Feldmaršal von Bock vstavljen

Kot poroča rusko vrhovno poveljstvo, je bil feldmaršal Fedor von Bock v svojem prodiranju proti Stalingradu vstavljen, toda po hudih bojih severozapadno od Stalingrada so bili Rusi potisnjeni nekoliko nazaj. V svojem polnočnem poročilu ruske vrhovno poveljstvo priznava, da so se Rusi zopet nekoliko umaknili pred Novoriskim na Kavkazu. — Položaj še vedno kritičen.

Poročila iz Berlina pravijo, da je padee Stalingrada neizogiben.

Poljski in srbski vojaki iz Banata, ki so bili prisiljeni v nemško armado, so se podali ob Donu. Srbi so pomešani med Madžare in Nemce.

Rusko poveljstvo priznava, da je Stalingrad v veliki nevarnosti, kajti Nemci dobivajo v boju za veliko industrijsko mesto vedno nova ojačenja.

Nemci silovito napadajo s tanki in strmoglavci, toda Rusi se napade odbijajo z artilerijo in protizračnimi topovi, ki so razbili več tankov in aeroplanov ter je na bojišču obležalo 400 mrtvih Nemcev.

Navzile temu, — poroča rusko vrhovno poveljstvo, — da so se Rusi na nekaterih krajih umaknili, so vstavili nemško ofenzivo.

BAHR OBDOJEN NA TRIDESET LET ZAPORA

Herbert K. F. Bahr, obtožen zarote in špijonaže v prid Nemčiji, je bil v sredo v Newarku, N. J., obsojen na 30 let zapora. Obsodba je bila najvišja kazen, ki jo predpisujejo tozadevni zakoni, toda sodišče bi bilo lahko izreklo nad njim smrtno obsodbo.

Sodnik Smith, ki je izrekel ozir. potrdil obsodbo porote, na zveznem sodišču tukaj, je izrazil nimenje, da Bahr še zmi-

rom štiti svoje nacistične kolege. "Iz izkušnje vem," je dejal sodnik obtoženi, "da niste dali vladi vseh informacij, ki jih imate in veste ... prepričan sem, da veste za imena in naslove ljudi, katerih nočete izdati."

Sodnik je dejal, da je dal Bahr vladi le imena oseb, ki se nahajajo v tujih deželah, ter radi tega ni mogoče poiskati dognati resničnosti njegovih informacij.

Bahr ni ves čas obravnave pogledal sodniku v obraz, ampak je imel oči uprte v mizo pred seboj.

Pomožni državni pravdnik Lord je zahteval smrtno obsodbo za obtožena, toda porota se je izrekla za zaporno kazen. Lord je nato rekel, da ako bi bil ta človek v Nemčiji kot Američan, bi tam ne čakali na obsodbo niti do solnčnega vzhoda. — Bahr je bil do svojega odhoda v Nemčijo profesor v Buffalu in se je pred kratkim vrnil v Ameriko na diplomatski ladji Gripsholm, ter je bil nemudoma aretiran po zveznih agentih.

AMERICANS ALL!

Delavski Dan -- 1942

Delavski praznik, ali Delavski Dan (Labor Day) je letos mnogo večjega pomena, kakor pa kadarkoli v prejšnjih borbah za delavske pravice. Danes namreč so delavci zastavili vse svoje sile v to, da izdelajo neizmerne množine vojnih potrebščin, da bo uničen največji sovražnik delavca—fašizem. In letos bodo ameriški delavci svoj praznik obhajali s tem—da bodo delali za uničenje svojega največjega sovražnika.

NACIJI PRETIJO UKRAJINCEM Z KAZNIJO AKO NE PRIDELAJO DOVOLJ

Novinarska agencija ONA poroča iz Stockholma, da so nemške oblasti v zasednem delu Ukrajine izdale odlok, po katerem bodo zapadli kazni in plačtvi globe vsi kmetovalci in vse vasi ali občine, ki bi ne pridrale določene kvote žita in drugih pridelkov. Tozadevna določba je bila objavljena v nacističnem listu "Deutsche Ukraine Zeitung."

Naredba tudi določa, da se bo pospravljanje pridelkov vršilo pod strogim nadzorstvom posebnega komisarja in orzalizirano bodo posebne stražne edinice, ki bodo pazile na to, da bodo pridelki dostavljeni zasednim oblastim in da ne bo sabotaže s pokvarjanjem poljskega orodja, mlatilnih strojev, itd.

Nacistični ukrajinski list v

domačem jeziku, "Krakivski visti", podaja vzrok tega strogega nadzorovanja, ko piše, da je med mladino razširjen nagib do izogibanja dela, kar naj bi pomenilo, da ljudje vrše pasivno in indirektno sabotažo ter tih upor, ki noče sodelovati z nemškimi okupacijskimi oblastmi.

General List odstavljen

Poročilo iz Londona pravi, da je Italijanski radio poročal, da je bil general List odstavljen, kot glavni poveljnik divizij na Balkanu, ter da ga je nadomestil polkovnik general Aleksander Lochr.

Poročilo namiguje, da je List pisal Hitlerju in ga kritiziral glede sedanje vojne operacije v Rusiji.

Boji v Egiptu

Rommela armada se je morala umakniti s postojank vse bombardiranja angleške artilerije.

Pod neprestanim artilerijskim ognjem angleških čet so se Nemci umaknili s postojank, ki so si jih pridobile v prejšnjih bojih v zapadni puščavi. Angleški tanki in oklopni avtomobili so se takoj utrdili na novih postojankah.

Nemci so pri umiku pustili na stano bombardirajo ameriški letalci.

Nemci so pri umiku pustili na bojišču 9 tankov. Osem jih je tako poškodovanih, da niso več porabni, enega bodo pa Angleži popravili.

Izstreljenih je bilo tudi 15 sovražnih aeroplanov, zavezniški pa so jih izgubili 10.

NEW YORK DOBIL ZA 50 MILLIJONOV VOJNIH KONTRAKTOV

Kakor se glasi poročilo iz urada vojne produkcije, je dobilo mesto New York zadnje tedne za 50 milijonov vrednosti vojnihih naročil, kar pomeni, da bo tisoče Newyorčanov, ki so bili dozdaj brezposelni, ker se je New Yorku odtegovalo vojne kontrakte, zopet dobilo delo in zaslužek.

Naročila so dobili mali podjetniki in izdelovalci, ki bodo za ameriško armado izdelovali razne kirurške naprave in instrumente, usnjate predmete za vojaško uporabo, rokavice, razne potrebščine za bolnišnice, vojaške dežne plašče in razne slične stvari.

Poročilo pravi, da so bila New Yorku oddana tudi še druga naročila, o katerih pa se ne sme dati v javnost nobenih podatkov, ker tega ne dovoli vojni departmet.

Trgovski komisar, George A. Sloan, je dejal, da je skupno z županom LaGuardio in z washingtonskimi uradniki departmeta za vojno produkcijo skušal doseči kar največ mogoče v pogledu dobivanja vojnihih naročil za newyorške tovarne in podjetja, da s tem ocpomore brezposelnosti, ki se je v New Yorku razvila v pravo vojno krizo. Rekel je tudi, da je seznanil Washington s položajem delavskih razmer v newyorški yelemetropoli, kjer je bilo do nedolgo 400.000 delavcev brezposelnih.

Za položaj se zanima tudi načelnik odbora za vojno produkcijo, Donald L. Nelson, ter drugi visoki uradniki, ki se strinjajo z lokalnim mnenjem, da mora New York dobiti svoj delež vojnihih naročil. Pričakuje se, da bo mestu dobil na ponudbo še več vojnihih naročil v bližnji bodočnosti.

Rekord toplinice za jeklo

Po poročilu iz Lackawanne, N. Y., je Bethlehem Steel Co. naznanila rekordno produkcijo litega železa ali jekla, katero je v mesecu avgustu letos dosegla toplinica H v tem industrijalnem kraju, ko je producirala 44.659 ton litega železa.

Vest, da bo John L. Lewis organiziral vse farmske delavce, zanikana

Ray Thomason, krajevni direktor organizacije UDF (United Dairy Farmers), ki vključuje farmerje iz šestih držav, katere zalagajo z mlekom mesto New York, je zanikal trditve Herberta W. Voorheesa, predsednika organizacije Free Farmers, Inc., da namerava John L. Lewis pričeti s splošnim organiziranjem vseh farmskih delavcev.

Organizacija Free Farmers je nasprotna organiziranju farmerjev po UDF, ker je organizacija edinica ali podružnica U. M. W. organizacije v 50. distriktu.

BOJI V ZAHODNI BOSNI

(JICV) — Laški radio je poročal 31. avgusta, da divjajo v gozdovih zapadne Bosne srđiti boji in da so tam jugoslovanske čete domoljubov izvršile napad na zelo važno železniško progo.

Zaradi praznika Delavskega Dne, ne izide v ponedeljek "Glas Naroda"; prihodnja številka izide v torek, 8. septembra.—Uprava

IRSKI UPORNIK OBEŠEN V BELFASTU

Thomas J. Williams, star 18 let, je bil danes v močno zastrašeni ječi, kjer je bil zaprt, usmrčen na vešalih, ker je ubil policajsa. Z njim vred je bilo sojenih tudi več njegovih tovarišev, ki so bili vsi člani irske republikanske armade, toda ostali so bili pomiloščeni, nekateri so bili obsojeni v dosmrtno, drugi pa v večletno ječo.

V poročilu je rečeno, da je bila smrtna kazen za ostale so-ndeležence pri uboju policajsa spremenjena v zaporno kazen radi tega, ker so indirektno vplivali zavezniški diplomatje, posebno britški in ameriški, kajti vzeti šest življenj za enega, bi bilo posnemanje Hitlerja, ter bi še bolj razburilo že tako slabo razpoloženo ljudstvo na Irskem. Sicer so bili mladeniči vsi krivi uboja po postavi. Uboj se je izvršil ob zadnji Veliki noči, ko je bilo v Belfastu praznovanje obletnice krvavih izgrediv leta 1916.

Obešenje irskega mladeniča po britskih oblastih je izzvalo

demonstracije in ljudstvo je vpilo na nekaj ameriških vojakov, ki so slučajno prišli miradi tega, ker so indirektno vplivali zavezniški diplomatje, posebno britški in ameriški, kajti vzeti šest življenj za enega, bi bilo posnemanje Hitlerja, ter bi še bolj razburilo že tako slabo razpoloženo ljudstvo na Irskem.

Irska republikanska armada, ki je proglašena za nezakonito, je izdala proglas, v katerem pravi, da je navzočnost ameriških čet na Irskem agresivni akt, ter da ima republikanska armada pravico, da podvzame kakršne korake bo potrebno, da očisti irsko ozemlje teh tujih čet.

"GLAS NARODA"

(VOICE OF THE PEOPLE)

Owned and Published by Slovene Publishing Company, (A Corporation)
Frank Sauer, President; Isaac Hude, Treasurer; Joseph Lupina, Sec.
Place of business of the corporation and addresses of above officers:
216 WEST 18th STREET, NEW YORK, N. Y.

49th Year

"Glas Naroda" is issued every day except Saturdays, Sundays
and Holidays.
Subscription Yearly \$6. Advertisement on Agreement.

Za celo leto velja list za Ameriko in Kanado \$6.—; za pol leta \$3.—;
za četrt leta \$1.50.—; za New York za celo leto \$7.—; za pol leta \$3.50.—;
za inozemstvo za celo leto \$7.—; za pol leta \$3.50.—.

"Glas Naroda" izhaja vsaki dan izveniš sobot, nedelj in praznikov.

"GLAS NARODA", 216 WEST 18th STREET, NEW YORK, N. Y.
Telephone: CHelsea 3-1242

VOLGA, VOLGA, MAT RODNAJA

Tako poje ruska narodna pesem.

Volga je Rusu mati, kajti po njej neprestano plovejo ladje, ki prinašajo živež in vse za življenje važne potrebe. Rus je navezan na Volgo kot otrok na svojo mater, in jo ljubi kot mater, pa če je tudi nikdar ni videl.

In Rus je tudi ponosen na svojo reko in poje: "Volga, ruska reka."

Da ruska reka je, kajti izvira visoko na severu Rusije v Valdajskem pogorju ter teče skoro po sredi Rusije in se slednjič v veliki delti, ki ima mnogo rokavov — najvažnejša sta Veliki in Mali Čupan — izliva v Kaspijsko morje.

Velika je Volga in mogočna kot je mogočna Rusija; in kot bi ji narava naravnost določila, se tudi izliva v največje jezero sveta — v Kaspijsko morje, ki je v resnici celinsko jezero, toda zaradi svoje obsežnosti se splošno nazivlja Kaspijsko morje.

S ponosom poje ruska narodna pesem:

"Volga, ruska reka."

Ruska reka je, teče samo po ruski zemlji in ne oblika nobene druge dežele in izliva se v svoje rusko celinsko morje, zato je popolnoma ruska.

Novodobni ruski pesnik V. Ljebedev-Kumač v svoji pesmi "Volga, Volga" poje:

"Krasavica, narodna,
Kak morje polnovodna.
Kak rodina svobodna,
Široka, globoka, silna."

(Krasotica narodna — kot morje polna vode — kakor domovina svobodna — široka, globoka, silna.)

Zato si moremo misliti, kakšni občutki morajo navdajati Ruse, ko se tevtonske jeklene trume bližajo njenim bregovom.

In v njenem velikem kolenu, kjer seže najdalje proti zapadu, se nahaja prekrasni in zaradi svoje velike industrije velevažni Stalingrad, za katerega se ravno sedaj bijejo največji boji v vsej sedanji vojni. Krepko se drži rdeča armada, toda omaguje pod preveliko silo nemških tankov in sturmoglavcev. Branteljem so se pridružili meščani, uradniki in delavci in kmetje iz okolice, da rešijo mesto. Neizprosni boji se bije za mesto; kupi nemških mrličev pokrivajo stepe pred mestom, toda nove napadalne trume prihajajo ter drviijo preko svojih mrtevih tovarišev, skoro bi rekli v gotovo smrt, toda Nemci ne odnehaajo. V oblakih prahu prihajajo nemški tanki od Dona proti Volgi, sturmoglavci polnijo nebesni svod.

Z visokega skalnatnega levega brega, ki je podoben Palisadam ob Hudsonu nasproti New Yorku na strani New Jersey, grme topovi in razbijajo nemške tančne in oklopne divizije, ki prihajajo od zapada.

Stalingrad je novo rusko industrijsko mesto, ki je zrastle naglo kot goba po dežju. Stalingrad je tipično rusko mesto in važnejše, kot vsa ostala ruska mesta, ki so jih do sedaj Nemci zavzeli. Pa pri vsem tem tu ne gre in se ne bijejo krvavi boji za mesto; vsi boji veljajo za Volgo, mater Rusije, največjo rusko reko.

Ob Volgi se srečujejo nova in stara Rusija in Hitler sam si je zastavil nalogo pripeljati svoje trume do Volge in se tam vstaviti in — mir. Ob Volgi hoče Hitler razbiti in uničiti rdečo armado, pogostiti Ruse onstran Volge in Volgo postaviti za mejo med Veliko Nemčijo in Rusijo.

Do danes sile rdeče armade še ni najmanj zlomljena; armada je še vedno močna in z vsakim dnem močnejša. In nič ni preveč drzno, ako smo uverjeni, da bo ravno ob Volgi zdrobljena nemška vojaška sila in z njo bodo razbiti tudi vsi Hitlerjevi načrti glede novega reda v Evropi.

Ob Volgi bodo razbite vse peklenke sile, ki jih je Hitler dvignil iz dobe nemških roparskih vitezov. In te sile morajo biti uničene, ker je ves svet proti njim.

Volga, Volga, požri Hitlerjeve roparske tolpe! Volga, ti jih boš grobi!

Volga, Volga, mat rodna,
Volga, ruska reka.

Svoboda do dela, svoboda vere, svoboda od bejzani, svoboda od bede, svoboda govora, svoboda volitve — **SVOBODA ZA VSE** — zanjčuti si jo! In zatorej podpirajte vlado tudi s tem, da **REDNO** kupujete **VOJNE BRANILNE BONDE**.

Važnost upora v Jugoslaviji

(JTC.) — Znani in dobro urejeni bostonski mesečnik "Atlantic" prinaša v svojem izdanku za mesec september dolgo članek s pregledom vseh važnejših dogodkov preteklega meseca. V tem članku razmotiriva tudi o splošnem položaju, ter o novih ukrepih in podjetjih, ki bi bila potrebna ali koristna. Obširno govori tudi o uporju jugoslovanskega naroda napram osovražu, ki je največje važnosti za združene narode.

Najprej opisuje nacistične metode tlačjenja v zasedenih deželah, trpljenje in upornost podjarmljenih narodov ter omeja, da so v Jugoslaviji tisoči kmotov takoj po prihodu Nemcev in Italijanov zapustili svoje domove in pobegnili v gore.

"Kljub temu, da je bilo jugoslovansko ozemlje, ki so ga Nemci preplavili, prav posebno temeljito izropano, se je ravno tukaj ljudstvo odločno uprlo in dokazalo šibkost nemške teorije, da je mogoče lakoto organizirati in z njo potlačiti upornost ljudstva v zasedenih ozemljih. Srbi brez pristanka vodijo krvavo četniško vojno proti osovražu. Sodelovanje s to protirevolucionarno silo v boju proti Hitlerju, bi bilo združenim narodom potrebno in koristno. Tu je velika udarna sila, skorajmo še nima svoje zastave."

Pisec članka pripoveduje, da je konzervativnost Angležev začetkom ovirala uporabo in usmeritev te revolucionarne sile in omenja, da je zdaj že videti preobrat tudi v tem pogledu.

"Oni, ki so želeli sodelovati s podjarmljenimi narodi, so hoteli pomagati izgnanim vladam Čehov, Poljakov, Holandcev, Norvežanov, Francozov, Grkov in Jugoslovancev in usmeriti njihovo uporno silo v cilje ki navdnujejo svobodoljubne ljudi. Dokazovali so, da je potrebno priznati in organizirati to protirevolucijo, ki zahteva štiri svobode predsednika Roosevelta. Kdor bi to zanikal, bi tvegaj poraz."

Članek se loti tudi vprašanja, kako bi bilo najbolje organizirati tajne vojaške kadre guerilskih čet in zatrjuje, da bi bilo potrebno urediti dobavo in enotno usmeriti njihovo delovanje. O Jugoslovanih pravi:

"Najbolj nevarni med vsemi evropskimi uporniki so zdaj slavni jugoslovanski četniki, katerih vodja, general Draža Mihajlovič, zaradi uspehov svojih 12 bataljonov balkanski narodni junak. Četniki so v zgodovini že star pojav — tako so se že imenovali v 17. stoletju srbski uporniki proti turški nadoblasti."

"Mihajlovičeva vojska, katero cenijo na približno 200,000 mož, je uporna, trda in brezobzirna. Kreče se od pobočij vzhodnega Balkana pa do Jadranskega morja. Povsod na tem ozemlju so četniki že pobijali laške posadke, zavzemali mesta, zasedena od čet osovražu, in zadrževali deset divizij evropske centralnih sil v južni Evropi. Skoro vsak teden četniki na novo dokazujejo strateško važnost svojih postojank z napadi na velike železniške zveze osovražu od severa na jug in na vzhod. V slučaju invazije bi bili neprecenljive važnosti kot pomožne čete."

Članek zaključuje s pripombo, da bi bilo pametno, ako bi voditelji zavezniških narodov in njihovega vojnega vodstva pazili na razvoj guerilskega vojskovanja in to prav posebno v jugozapadnem delu Balkana, kjer Mihajlovič prizadeva Italijanom hude udarce.

LOV NA ŽIDE V JUŽNI FRANCJI

Agencija ONA poroča preko Berna, da se v južni Franciji ma ne aretacije židovskega prebivalstva, kakor je razbrati iz vesti, ki prihajajo iz Marseille.

Dne 26. avg. je bilo aretiranih posebno veliko židov in policija je vključevala celo take, ki so služili prostovoljno v francoski armadi v letu 1939, ko je bila Francija napadena.

Aretracijski pogon se je pričel opolnoči in policija je preiskala vse javne prostore, restavracije, železniške postaje, ulične tramvaje in buse, ter privatne domove.

List "Zuercher Volksrecht" objavlja poročilo očividca, ki se glasi:

"V dveh urah me je policija petkrat preiskala. Enaka preiskovanja so doživeli posamezniki v slednjem trgu in mestu južne Francije. Vsi, ki so bili aretirani, so bili potisnjeni v tovorne vlake, katere so zapeljali, kakor so aretirance odpeljali neznanu kam. Tako so židovski otroci postali siroti, katerih izkazilne papirje je policija raztrgala in uničila. Govori se, da bodo ti otroci poslani v Nemčijo, kjer bodo vzgojeni kot "državni otroci."

To je govorica, ki bo morda uresničena, a eno pa je gotovo že zdaj in to je, da ti otroci ne bodo več videli svojih staršev. Civilno prebivalstvo Francije se je v tem primeru častno izkazalo, nudeč pomoč preganjanim. Škof v Toulousu se je v tem primeru častno izkazalo, nudeč pomoč preganjanim. Škof v Toulousu je izdal pastirsko pismo, v katerem obsoja "grozne stvari, ki se dogajajo v koncentracijskih taboriščih."

"Bilo je prihranjeno za naše čase, da smo pričali živinskega ravnanja z ženskami in otroci," je zapisal škof.

KAZARI SE UMIKAJO V GORE

Poročilo iz Moskve govori o dolgi karavani beguncov iz kubanskih vasi, kjer je prej v miru živel kazasko ljudstvo, zdaj pa obstaja nevarnost, da bodo Nemci prodrli tak daleč, da jim pade civilno prebivalstvo v roke.

To bi bilo nekaj nezastisljivega za Kazake, ki, kakor je dejal 80letni starec, ki je že bil v več bojih v svojem življenju, nikdar ne zapadejo ujetništvu. Kazaski begunci ženejo s seboj v gore dolge črede živine in drobnjadi, ker nočejo, da bi sovražnik dobil tudi eno samo ovco na zapuščenem zemlji.

JERRY KOPRIVŠEK in njegov oče, oba iz Poljske, sta planirala vstopiti v Ameriko preko Kanade. Vstopila sta v Kanado preko MEXICAN UNIVERSITY v TAMPICO — št. 271. Za tož. cent. in cene plošč se obrnite na: JOHN MARSHALL Inc. 423 West 42nd Street, New York.

INVESTIRAJTE V AMERIKO

KUPUJTE
UNITED STATES WAR SAVINGS
BONDS IN STAMPS

Mimo begunskih karavan hitite vojaški truki in tanki rdeče armade, ki gredo v boj proti sovragu, nazaj v notranjost pa se pomikajo vozila napojena z rajenimi sovjetskimi vojaki.

Petro Patrušenko je poročevalcu pravil, kako je odšlo v boj proti Nemcem 400 Kazakov iz enega samega naselja, mnogi od teh so že imeli 50 let.

Taki spomini so se vzbujali vsem, ki so šli mimo vasi, ki so dale domovini na stotine pogumnih borcev odkar je v njih prišel pritiskati sovražnik na Kavkaz. V očeh je ležala zavest, da se vrnejo in iz grl se jim je čisto izvil skupen in skoro strašen vzklík: "Vrnemo se!"

NE POZABITE ŠOLE!

Našim učencem in učenkam ter staršem naj bodo te vstvice v opozorilo, da je v soboto zopet pouk v slovenščini ob 2. uri popoldne.

Zadnjo soboto smo dobili novih učencev in ene učenke in sicer so bili sledeči: Charlie Penko, Johnnie Grill, Donald Orehek, Thomas Orehek, Ed Giovannelli in Lillian Pattelli.

Naš razred postaja z vsakim tednom bolj zanimiv. Zelo pripomoreta k uspehu ein in hčerka gospe Furianove, ki pridejo z njo in pomagata učiti Stasa in Alojša se počutita med našimi mladimi kar doma in naši otroci jih imajo radi. Stasa pohaja univerzo in ima obilo študij, kljub temu pride, če le more ob sobotah k naši slovenski uri.

Izgleda, da se bomo pologoma postavili nekoliko na noge tudi v finančne moziro, kajti zmirom se dobi kdo ki nam podari kak dolar — zadnjič je to storil Mr. Orehek in Mrs. Peshel, (ona že drugič), dalje je dala v blagajno \$5.00 gospa Furlan. Ker je zmirom treba kakih potrebščin, nam bo blagajna prav prišla, posebno, ko bodo dekleta pričela kaj šivati.

Mestni šolski odbor nam ho morda dal eno tablo na razpolago, ter mogoče še kako drugo potrebno reč, tako, da bo-

RAZGLEDNIK

Piše Anna P. Krasna

Madame Chiang Kai-shek

Nadaljevanje.

Kakor se je v letu 1933 govorilo petem, ko je madama Chiang rešila svojega moža iz tabora njegovega nasprotnika, rebelnega Changja, da je ona pomagala omiliti intrige in nasprotja, ki so tedaj razjedala Kitajsko, ter da je s svojim razumnim posredovanjem dosegla ne le rešitev svojega moža, ampak tudi začetek složnejšega sodelovanja nasprotnih si taborev, tako je njena beseda še danes uvaževana doma in na tujem. V Chungkingu, kjer je glavni stan generalisima, je znana prislovica, ki se glasi: "Porazgovorite se z madamo." Sto in sto stvari namreč, gre skozi roke madame, preden so predložene generalisimu, ki nima časa, da bi pregledal vse zadeve lastno-ročno, radi česar ona poskrbi, da se mu ni treba ukvarjati s stvarmi, katere se lahko rešijo drugod.

Lastnoročno skrbi ona tudi za njegovo zdravje, da dobi pravilno in zadostno hrano, počitek in duhovni odih. Mnogokrat pa menda on uvidi, da je ona vsa izmučena in tedaj jo pošlje na deželo, da se spočije — pa ona počitka v pravem pomenu besede sploh ne pozna, zakaj ob vsaki dani priliki prevaja dela velikih kitajskih pesnikov in staro kitajsko literaturo. Istotako piše in prevaja, kadar pride na kraj, kjer se nahaja, japonski bombniki in mora iti v zaklonišče.

Pravi, da mora imeti misli neprestano zaposlene, sicer jo vso prevzame strašna jeza in gnjev, katerega čuti do zločin-skih Japoncev, ki njeno ljudstvo tako kruto koljejo, mučijo in uničujejo. Madame Chiang veruje v končno zmago Kitajske, a kljub temu sama priznava, da se z možem čestokrat bodrita med seboj, ko enemu ali drugemu hipno klone pogum pod težo velikih odgovornosti in težkih bojev in dogodkov ter porazov. Pa to so samo človeški momenti utrujenosti in izmučenosti, boj za osvobodjenje mora iti svojo pot.

Boljšnice na Kitajskem so prenapolnjene z ranjenci in belniki in povsod čakajo ranje-demo imeli potrebna priprava za učenje. Pošljite otroke v soboto v šolo!

Anna P. Krasna.

Ni vprašanje koliko boste dali, samo dajte po svoji moči.

Madame Chiang Kai-shek bo ostala zapisana v zgodovini, kakor eden največjih pojavov našega stoletja in vsaka ženska je lahko po pravici vesela in ponosna, da je ljubka May-ling bila v šoli v Ameriki.

Med svojim ljudstvom je tako priljubljena in oboževana, da je takorekoč simbol nove, odporne in progresivne ter nepromagljive Kitajske, ki se tako vztrajno postavlja zabrt-nemu sovražniku v bran.

Madame Chiang Kai-shek bo ostala zapisana v zgodovini, kakor eden največjih pojavov našega stoletja in vsaka ženska je lahko po pravici vesela in ponosna, da je ljubka May-ling bila v šoli v Ameriki.

KUHARSKA KNJIGA: Recipes of All Nations

(V angleškem jeziku)

RECEPTI VSEH NARODOV

Stane samo \$2.00

Knjiga je trdo vezana in ima 821 strani. Recepti so napisani v angleškem jeziku, ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi. Ta knjiga je nekaj posebnega za one, ki se zanimajo za kuhanje in se hočejo v njem čimbolj izveščati in izpopolniti.

Naročite pri

KNJIGARNI SLOVENIC PUBLISHING CO.
216 West 18th Street New York, N. Y.

DRŽAVLJANSKI PRIROČNIK

Izšla je nova knjižica, ki daje poljudna navodila, kako postati ameriški državljan.

Poleg vprašanj, ki jih vsakodnevno sodniki stavijo pri izpiti za državljanstvo, vsebuje knjižica še v 11 delu nekaj važnih letnic in zgodovinske Zedinjenih držav, v 12. delu pod naslovom Rana na Broglas neodvisnosti, Ustava Zedinjenih držav, Lincolnov govor v Gettysburgu, Predsednik Zedinjenih držav in Poedine države.

Cena knjižice je

samo 50 centov.

In se dobi pri:

SLOVENIC PUBLISHING CO.
216 West 18th St., New York

Kratka Dnevna Zgodba

VLADO KLEPENCIC

GRAŠČAK in TLACAN

Doba, ko so Slovenci prosti "volili vero in postave" je minila. Alpejske pokrajine s svojimi v isokimi gorovjih so bile s Slovenci le redko naseljene. Tudi niso imeli Slovenci — razen kralja Sama — skupnih vladarjev in urejene države. Tako se je moralo zgoditi, da so jih številni in vojaško močnejši Nemci premagali in podjarmili. Poleg tega so naseljevali med Slovence vedno več svojih ljudi. To je povzročilo, da so bile posamezne slovenske zadruge le otoki v nemškem morju. Pa tudi ti otoki so kmalu izgubili. Le še nekatera slovenska krajevna imena v današnji južni Nemčiji pričajo, da so ondod nekoč živeli Slovenci.

Slovenske pokrajine so si prilastili nemški vojvode in grofje. Ti so nadomestovali ljudstvu njihove nekdane kneze in župane. Toda kakšen je bil razloček? Slovenske kneze je volilo ljudstvo; nemški plemiči pa niso vprašali Slovencev, ali so z njimi v adovoljni. Vsihili so se jim za vladarje. Le na Gosposvetskem polju na Koroskem se je še nekaj časa ohranil običaj umišljenja, pa tudi tu je bil vladar že naprej določen, ljudstvo ga je le potrdilo.

Ne samo, da so postali nemški plemiči proti volji ljudstva njih vladarji, marveč bili so tudi gospodarji njihove zemlje, imetja in življenja. Polja in njive niso bile več kmetova last, ne njegova poslopja, in njega samega je smel gospod prodati ali zamenjati z drugim kakor sužnja. Na skalnatih gričih so morali ti slovenski sužnji zidati svojim gospodarjem gradove, da so v njih zložno živeli. Opravljali so morali vsa dela na gradu in mu služiti za hlapec in dekle. Zemljo na se razdelil graščak, kakor on je bilo volja. Načrtoval je njive in travnike je obdržal zase, podložnikom je pustil zemljo v najem. Za odškodnino so da-

Desetina so dajali podložni-

jali podložniki gospodarju delo pridelkov, poleg tega pa so opravljali še tlako. Vsa dela na graščinskih njivah, krčenje gozdov, pripravljanje drv, vse so morali napraviti podložniki s tlako. Večkrat pa so morali pomagati gospodarju tudi na lov kot gonjači.

Le redki slovenski kmetje ki so pomagali Nemcem v boju z Obri, so ostali še nekaj časa svobodni. Smeli so se naseljevati po svoji volji, nositi orožje ter se udeleževati zborov in posvetov. Ko pa so se pridružili neuspelemu uporu Ljudstva Posuškega, so izgubili prostost in imetje.

V prvih časih podložništva je imel slovenski kmet slabe

čase. Po mili volji mu je graščak nakladal dajatve in ga ob vsakem času silil na tlako. Ker niso mogli več zdržati bremen, so pobegnili podložniki v mesta ali se pridružili križarskim vojskam. Prišlo so nadloge, kakor kuga in lakota, ki so pomorile mnogo kmetškega ljudstva. Ker je imel premalo delavcev, je postal graščak usmiljenjši. Dal je podložnikom več zemlje, zmanjšal jim je bremena.

Sestavili so urbarje (zapisnike) kamor so vpisali vse dajatve in tlako. Za dajatve je bila predpisana desetina vseh pridelkov, za tlako pa je bilo določenih nekaj dni v letu. V urbarju je stalo na primer zapisano:

"Vsak kmet, ki ima plug in par volov, mora orati na graščakih njivah tri dni v letu." V soštanjskem urbarju čitamo:

"Vsak podložnik je dolžan graščaku en dan žeti in kositi travo" v Slovenskih goricah.

"Vsak posestnik mora okopati vinograde 4 dni v letu." V kozjanskem urbarju je bilo določeno: "Vsak tlačan je dolžan, da pripelje o božiču na grad dva tovara drv, jih razseka in znese v grajsko dvorano."

Desetina so dajali podložni-

"ČETVORICA SVOBOD"

Popolno razpravljanje mirovnih svrh Združenih narodov je mogočno orodje za pripravo zmag, — je rekel Elmer Davis, ravnatelj Urada vojnega obveščevanja po izdaji knjžice, naslovljene "The Four Freedoms."

Knjžica, ki je bila izdana v tednu obletnice Atlantskega Čartra, razjasnjuje temeljne svobode, za katere se Združeni narodi borijo.

"Naša naloga je, da zmagamo v tej vojni čim hitreje mogoče," je rekel Davis. "Ogromni napor, ki bo potreben, da se ta zmagoda, pa bo tem lažje storjen, ako ameriško ljudstvo dobro razume svrhe, za katere se borimo. Mi se borimo ne samo proti nemcu, ampak za nekaj — za svobodni svet, za ona ljudstva, ki, kakor je rekel državni tajnik Hull, razumevajo, da uživanje svobode je sad tega, da so voljna boriti se, trpeti in umreti za njo."

Knjžica "The Four Freedoms" in razpravljanja, h katerim bo prispevala, bodo koristno navodilo napram boljšemu razumevanju sveta, za katerega stremitimo."

Osišeni narodi, pravi knjžica, — ohtenajo svet, v katerem prenašani narodi bodo živeli svoje življenja v službi svojih gospodarjev. Združeni narodi, pravi n. adalje, hočejo svet, v katerem ljudje stojijo pekoni in korakajo svobodno, svobodno ne od vseh človeških težav, ampak svobodno od strahu pred despotično silo, svobodno, da se razvijejo kot posamezniki, svobodno, da vodijo in upravljajo svoje posle."

Mi in naši zavezniki, — pravi knjžica — se danes borimo ne samo, da branimo čestitredno preteklost in stara gesla in naziranja, marveč da zgradimo še bolj čestitredno in napredno polno hodočnost. Borilec, vračajoči se iz svojne, se ne bode zadovoljevali z golo garancijo megle signarnosti — oni bodo pričakovali, da najdejo dela in dostojno življenje.

Pregledujoč pomen vsake od četvorice svobod, OWL pamflet pravi:

Svoboda govora: — "Da živimo svobodno, človek mora govoriti odkrito, ako mu usta zaprejo, on postane ali suženjski ali duševno balan. Svobodna vlada je zato najbolj realistični način vlade, kajti ne samo prepostavlja, da človek ima nekaj v mislih, ampak mu daje pravico, da to pove, mu dovoljuje govoriti — ne s strahom pred onimi, ki drugače mislijo, marveč brez strahu da bo za to kaznovan."

Svoboda vere: — "Mi od narodov, združenih v vojni, med katerimi so zastopane velike veroizpovedi, vidimo zmagovito

slaven mir, po katerem vsa plemena bodo nadaljevala svojo vero v človeka, vero v njegovuhajajoči in nedotakljivi duh in v solidno vrednost človeškega življenja."

Svoboda od bede. — "Časi prosperitete so že bili v nekaterih pokrajinah sveta ob nekaterih dobah zgodovine, ali prosperiteta tu ali tam je bila po navadi dosežena na račun kakke druge pokrajine, ki se je obubožala, in strašilo pretrese vojne je viselo nad vsemi. Industralna sprememba zadnjih 150 let in novi duh, ki tiči v samih besedah "združeni narodi" — so sedaj dali pomen frazi "svoboda od bede" in jo napravile ne le mogočo, ampak potrebno."

Svoboda od bojazni. — "Agresivna vojna nenadni oboroženi napad, tajna policija, vse to mora biti za vedno odpravljeno. Prvi korak, da se ljudje osvobodijo od bojazni, je ta, da se doseže miroljuben svet, kateremu je bila odtegnjena moč, da samlega sebe uniči. To se more le doseči potem tega, da razorožimo napadalec in jih držimo razorožene. Zadnjikrat so bili razoroženi, ali niso bili neprepuščeni, da se zopet oborožijo. Tokrat bodo zares razoroženi."

Primerke pamfleta more vsa kdo dobiti, ako piše na Office of War Information, Washington, D. C.

KULTURNO DELO SLOVENCEV.

(JIC). — Lep dokaz neupogljivosti slovenske trme in žilavosti je knjiga, ki je izšla letos spomladi v Ljubljani pod gornjim naslovom. V času, ko tuječev pritisk prepoveduje vsak kulturni ali književni razmah, je založila Ljudska knjigarna v Ljubljani to študijo o frizijskih spomenikih, ki na 64 straneh obravnava jezikovne in druge sledove Cirilovega delovanja med Slovenci, ki jih je pisatelj našel v frizijskih spomenikih.

O naših slavni frizijskih spomenikih so v zadnjih letih odkrili mnogo pomembnih stvari. Prejšnje misli, da potekajo iz 10. stoletja. Dr. I. Grafenauer pa je dokazal, da so vzorci za H. frizijski spomenik ter za nekatere dele I. in III. frizijskega spomenika nastali že v prvi polovici 9. stoletja. Da je ta trditve pravilna, so pokazale tudi preiskave prof. Gricea. Grafenauer je dokazoval, da je pravzore opomina k pokori (II. friz. spomenik) nastal po latinsko-nemških predlogih. Prelat dr. Grice je na teh ugotovitvah gradil dalje. Prišel je na srečno misel, da je začel preiskovati

književno obliko in vsebino frizijskih obrazcev. Po uporabi tega merila je podprl mnoge vedne jezikoslovce, da je II. frizijski spomenik odvisen od cerkvenoslovenske književnosti. Nanovo pa je odkril, da se poznajo na njem sledovi Cirilovega delovanja med Slovenci. Obrazi teh spomenikov so bili pritrjeni že pred Cirilovim prihodom. Cirilova šola jih je sprejela ter jih preoblikovala in izpolnila. S tem je II. frizijski spomenik uvrščen med najodličnejše stare cerkvenoslovenske spise ter s tem med najzanimivejše spomenike starejše krščanske književnosti.

V tej knjigi podaja dr. Grice številne razloge za te trditve. Da bi bili dokazi razumljivejši, prinaša tudi vse tri frizijske spomenike v slovenskem prevodu in v izvirnem besedilu s temeljitimi razlagami.

POZIV VOJAKOM JUŽNE SRBIJE.

(JIC). — V teku londonske radio oddaje v srbohrvaščini, je pripovedoval govornik o razmerah v Južni Srbiji in pozival prebivalce Južne Srbije, da se priključijo generalu Mihajloviću. Izjavil je tudi naslednje:

"Poznamo vaše trpljenje. Dražja poročila, da so Bolgari težko obdavčili vse vaše premoženje. Odvzamejo vam žito in volno in plenijo vaše posestva. Ponosni smo na vas, ker vemo, da niste hoteli vstopiti v bolgarsko vojsko. Ponosni smo na vas, ker ste se od leta 1914 do leta 1918 bojevali v vrstah vardarske divizije za obrambo vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev. Ponosni smo na vas, ker ste se borili s svojimi brati iz severne Srbije proti Nemcem in njihovim 60 tankom. Gledoka je naša vera, da boste kmalu osvobodili v naši državi Jugoslaviji. V oni novi Jugoslaviji, ki bo zgrajena na krvi in kosteh milijonov Srbov, boste svobodni obenem z brati Hrvati in Slovenci. Vi iz Južne Srbije boste ostali tudi nadalje naši verni bratje kot bojovníki srbstva in hrbenica jugoslovantstva.

Mi, vaši živi sinovi v inostranstvu, vas pozivljamo, da se zbenete okrog aktivnih in rezervnih častnikov, ki so pri Draži Mihajloviću, prvemu vojaku in najboljšemu prijatelju kralja Petra II. Razbojnik Altiparmaković je zbral nekakšno delegacijo za Macedonijo. On sodeluje z zloglasnim Vanden Mihajlovićem, ki je zakrilil uničenje številnih srbskih vasi. Niti za trenotek ne smete dromiti o zmagi zaveznikov. Zberite se v jugoslovanski vojsko Draže Mihajlovića, ki vas bo povedel s častjo in slavo k osvojenju in vstajenju našega naroda."

V PESMARICI "AMERIŠKA SLOVENSKA LIRA"

se vključuje sledeče slovenske pesmi:

1. Podolonica — moški zbor s bariton samospevom
2. Poslavlje — moški zbor
3. Lasko noč — moški zbor
4. Otočki svon — mešani zbor
5. Pomladinka — mešani zbor, s bariton samospevom
6. Lira 1. — za solo speve, možni in mešani zbor
7. Lira 2. — za solo speve, možni in mešani zbor
8. Altanski pomeni — za možli in ženski zbor, s bariton samospevom
9. Kantata iz psalma 128 — moški zbor
10. Noč — za samospeve, mešani zbor in spremljevanjem glasovira
11. Psalm 23 — za samospeve, mešani zbor in spremljevanjem glasovira ali orgel

CENA SAMO 50 centov KOMAD

To so koncertne pesmi za možke in mešane zbor, katere je uglasbil in v samostalbi izdal MATEJ L. HOLMAR, organist in pevovodja pri sv. Vida, Cleveland, Ohio, 1923.

Naročite to zbirko pri:

KNJIGARNA SLOVENC PUBL. COMPANY

216 W. 18th St. New York

POVISANJE CEN NA HRVAŠKIH ŽELEZNICAH

Že od meseca marca sem, so hrvaške državne železnice zvišale cene za potniški promet približno za 50 odstotkov, tako da znaša zdaj cena 1 km vožnje v tretjem razredu 1 kano.

Pet japonskih ladij potopljenih

Mornariški departament je naznanil, da so ameriške podmornice potopile eno japonsko lanko križarko in štiri druge ladje, med katerimi sta bila dva majhna tovorna parnika, en tanker in še en parnik. Poškodovana pa sta bila dva tankerja in en tovorni parnik.

VSI ne moremo iti na bojišče se vojakovati proti sovražniku osebne svobode; — VSAK pa lahko pomaga pobiti sovražnika, ako kupuje WAR BONDE in ZNAMKE redno.

Note

PIANO.
HARMONIKO
ali
KLAVIR

BREEZES OF SPRING
TIME OF BLOSSOM (Cvetni čas)
SLOVENSKE PANTJE
VSE BOM PRODALA
PO JERERU
E O L O
OHIO VALLEY
SYLVIA POLKA
TAM NA VRINI GREDI
MARIBOR WALTZ
SPAVAJ MILKA MOJA
ORPHAN WALTZ
DEKLE NA VETU
OJ, MARIBOR, PRIGLJAJ
BARČICA
MLADI NAPEVANE
GREMO NA STAJERSKO
STAJERSKI
HAPPY POLKA
ČE NA TUJEM

35 centov komad 3 za \$1.

MOJA DEKLE JE AN MLADA

Po 25c komad:

Naročite pri:

KNJIGARNA

SLOVENC PUBLISHING CO.

216 West 18th St., New York.

Po 25c komad:

SEDAJ LAHKO DOBITE LASTNOROČNO PODPISANO KNJIGO

TWO-WAY PASSAGE

PISATELJA LOUISA ADAMICA

ZA NAVADNO CENO

\$2.50

Pri naročbi se poslužite naslednjega kupona.

Pošiljam Money Order za lastnoročno podpisano knjigo: "THE TWO-WAY PASSAGE" za \$2.50.

Moje ime

Št., ulica ali Box št.

Mesto in država

Naročite lahko to knjigo pri:

KNJIGARNA

"Glas Naroda"

216 WEST 18th STREET

NEW YORK

ŽRETEV POMORSKE VOJNE NA PACIFIKU

Japonski aeroplani so napadli zavezniški konvoj na Pacifiku in nek transportni parnik je v plamenih.

TRIJE RODOVI

Dogodki iz nekdanjih dni. — Spisal: ENGELBERT GANGL

83

In ravno tukaj! Tam z one hišice se vidi ravno na pogorišče. Tako naj stoji vedno pred njim ta priča minljivosti, ostanek nekdanjega lepega domovanja.

Človek se trudi in dela in trpi, naposled pride udarec, in vse zagradi na kup. O, visoke misli, lepi načrti, kje ste? In tako spozna človek, kako je majhen in ubog. Njegova duša zasanja. Bliza se mu bodočnost sijajna in uspehov polna. Vse želje se mu uresničuje, vsaka misel, še ne čisto poročena, mu prežija v resnico. Svet je poln ljubezni in prijaznosti — nikjer ni zavisti, nikjer sovražno sile. A kmalu se človek zave, vidi povsod prevaro, povsod neuspehe. Sovražna sila, tajno skrita, neslutena, prihrumi in poniža človeka in ga napravi majhnega in uboga. Zgodi se kakor se je zgodilo tu zgoraj z njegovo domačijo. Podtakni je neke gorečo žveplenico. Kaj hoče uboga, brleča iskra temu velikemu, ponosnemu poslopu? A iskra tli in tli, se oprijemlje človeka stebrovja, ki sklepa steno s steno in temelji z v-boj dobiva moč, raste, in plamen švigne kvišku, tako hitro in nemudoma obliže goreči jezik svoje žrtve, da v trenutku zagori vsa kot ena velikanska plamenica. In kar je bilo prej velike in ponosno, je poslej priča minljivosti, ostanek nekdanje lepote, tem žalostnejši ostanek, čim lepša je bila lepota.

Naj ostane ta priča! Naj priča ta ostanek!

Prišli so zidarji in so začeli prezidavati hišico. Doslej je bil strop nizek, da ga je človek srednje rasti lahko dosegel z iztegnjeno roko. Zdaj so strop nekoliko dvignili. Razstavili so okna in vrata. Na desni so napravili dve lepi, svetli okni, na levi strani veže kuhinjo in dvoje manjših sob. Desni strani si je izbral Zavinskak zase za spalnico, da bi se mu hotelo ali trebalo preseliti semkaj. Na levi strani bi bivala služkinja, ki bi mu stregla in kuhala, prav kakor je bilo z materjo, ko je ostala sama na domu in se ni hotela preseliti z njim v grad.

Tudi prostor okoli hiše je dal urediti. Pusto grivo je ukazal izravnati in prekropiti. Napravil je vrt po vzorcu grajskega vrta. Ravno tako so bile izvedene steze, ravnotako je posadil v en kot skupino smrek, ravnotako je posadil po gredah cvetlične grme. Vse je bilo kakor ob gradu, samo vse manjše, ličnejše je bilo. Ob prisojni steni je zasadil trte, ki ga naj spominjajo ljube, prijazne zidanice. Ako bo star in bolan, ne bo več mogel hoditi tja, zato naj ima na tem temnem prostoru vse: grad in zidanico in tamkaj v bližini pričo minljivosti, ostanek nekdanje domačije.

Tako je bilo vedno dovolj dela. Oskrbniku ni več toliko zaupal, odkar je vedel, kako je ravnal oni, ki ga je ubil Marko. Zato je hodil med delavce sam. Jahal je na konju in bil zdaj tu, zdaj tam. Med najprijaznejšimi delavci pa je bil Marko. Za prenovljeno hišo je napravil s pomočjo mestnega mizarja potrebno opravo, potem mu je namenil stalno službo na žagi. Delo je razvedrilo Zavinskaka. Gibanje v svobodni prirodi ga je okrepilo. A vkljub temu se je poznalo, da ga je potrla življenje. Postal se je, in lasje so mu posiveli. Hrbet se mu je nekoliko upognil. V lice so se mu začrtale globoke brazde. Ob njem je bučal vihar življenja in je ostavil svoje sledi. Ljudje so ga videli. Polasčalo se jih je nekaj, kakor sočutje.

"Ves se je izpremenil," so govorili. "To ni več oni ponosni Zavinskak," so menili drugi. "Tako iztrezni človeka življenje," so dostavljali tretji. Ob nedeljah so se zbirali moške pred cerkvijo. Dolga zimska doba jih je silila k peči. Shajali so se le po gostilnah. Tu so gledali mračno, nič veselega ni bilo v zakajeni sobi. Moške so sedeli in pili. A zdaj se zopet lahko shajajo na poimenek zunaj na vasi, pod vedrim pomladnim nebom. "Da, da. Tako izči življenje človeka, in tudi Zavinskaka je izči," je pravil mož, ki je bil zagovornik šole. "To ti je šole šola, to!"

"Glej, tako je izči življenje tudi Marka," se oglasi drugi. "Kako je zdaj dober in pameten mož. Nič mu ni do harmonike. Zvečer, ko je že vse delo opravljeno, si zagode poslušnico in je vesel in dobre volje, kakor bi se ne bilo nič zgojilo."

"Prej pa sama muzika in muzika. Človek pleše in pleše, pa zapleše, iz sobe na vežo, iz veže na prag in komaj se zave, pa je pod kapom in brez strehe."

"Se enkrat naj bi kaj udarilo Zavinskaku, pa bi bil čisto krotak. Še dolgo bo ni nam pozabil!" se je oglašil mož, ki mu je bilo treba plačati obresti. "Ne želi drugemu nezdgo, da tebe ne potiplje nezdgo," je uči soseda. "Mi se prav za prave ne vemo, kako je človeku, če ga prijemlje življenje s tako trdimi rokami, kakor je prijemalo Zavinskaka. Nikoli nismo izkusili bogve kaj drugega, zato ne moremo tudi zlo biti kdove kakšno. E — pa vendar! Žena mi je že stara, da se komaj giblje, pa bi ji vendarle ne dal umreti, ko bi bilo meni odločevati. In to je najhuje: zlo pride samo, ko se ga človek nič ne nadeja; zaloti ga zahrbtno, ko ni pripravljen na udarec. Čudno da se ne zgrudi na zobe."

"Zatorej ni napačna tista prislovica, ki pravi, da sta tat in volk vsako dobo zrela. Če postavimo tu na mesto tata in volka nesrečo, pa imamo golo resnico in stare rečenice, da nesreča zmeraj svatuje."

Moževali so in uganili mnogo kaj, a zopet so jih razdružile večerne sence, ki so prihajale od daleč in se bližale vasi. Hoteli so se približati Zavinskaku. Prijazno so ga pozdravljali. A Zavinskak je bil nezaupen. Občeval je z ljudmi, kolikor je bilo treba. Lice mu je bilo vedno resno, beseda kratka. Dolg razgovor je bil z njim nemogoč.

Pa so se zopet odmakali od njega. Skomizgali so z rameni in hodili svoja pota. "Če je njemu prav — nam tudi," so govorili. In v tej dobi je imel tudi vsakdo sam na svojem toliko posla, da ni bilo med tednom ni časa ni volje za preudarijanje in za razgovor. Do prihodnje prilike pa so že pozabili na to.

(Nadaljevanje prihodnjé.)

POKOL V KRAGUJEVCU

DAVID MARTIN.

Bivši urednik znanega ameriškega mesečnika "Magazine Digest", David Martin, ki vešči za strokovnjaka jugoslov. vprašanja in ki se zdaj nahaja na Angliškem, je napisal več člankov o pokolu v Kragujevcu, ki so ga Nemci izvršili lani v jeseni. Ker je bilo že mnogo vesti tiskanih o tem klanju, prinašamo le nekatere važnejše odstavke iz tega članka:

"... In tedaj je začelo streljanje. Moritev je trajala ves dan. Ko so obvestili nemškega majorja Zimmermanna, katerega imena srbski narod ne bo nikdar pozabil, da je določeno število umorov dopolnjeno — določeno število je bilo 1.000 Srbov za 10 ubitih nemških vojakov in 1.300 Srbov za 26 ranjenih Nemcev — je nemški častnik ukazal nadaljevati klanje. Od tega trenutka naprej sploh niso več šteli, tako da se je razvila moritev, kateri v pogledu hladne in metodične krutosti ni primere v svetovni zgodovini.

"Nikdo ne pozna pravega števila žrtev," trdi poročilo. "Nekateri trde, da je bilo ubitih 3.400 oseb, drugi jih cenijo na 4.000 a zopet drugi na 6.000. (Op.: Uradni jugoslov. viri iz Londona cenijo število poklanih na približno 4.600.) Uradno poročilo župana v Kragujevcu, katerega so Nemci sami imenovali, trdi, da je bilo pomorjenih 60 odstotkov vsega moškega prebivalstva tega mesta.

"Tega dne so bile vse ulice prazne. Delavnice, kavarne, gostilne, vse je bilo zapuščeno. V Kragujevcu je vladala smrt. Iz koč in hiš je odmeval le jok in zadušena jeza. Do četrtke se tudi žene, dekleta in otroci niso upali na ulice. V nekaterih slučajih so bili poklani rodbinam obnem oče, vsi sinovi, zetje in vsaki, tako da so ostale samo vdove in sirote.

"Od vseh onih, ki so jih Nemci ugrabili, se je vrnilo domov komaj par sto, deloma v ponedeljek, v torek. Okoli 600 so jih držali za talce, da bi jih poklali v slučajnih novih napadov na nemške vojske. Talci so morali pokopati vse postreljene. Kopali so od srede do nedelje. Vse žrtve so pokopane v skupnih grobiščih tam, kjer so popadali, po 40 v vsakem grobu. Rodbinam ni bilo dovoljeno, da jih vidijo ali da se brigajo za pogreb."

To je poročilo o pokolu v Kragujevcu. Med 20. in 30. oktobrom pa je bilo poklanih poleg teh žrtev v Kragujevcu še na tisoče drugih nedolžnih ljudi v Jugoslaviji. Koliko Srbov so poklale zasedbene čete osištca? Uradni jugoslovanski krogi v Londonu jih cenijo na okoli 400.000. Berlinski dopisnik časopisa "Stockholm Tidningen" je poročal dne 12. decembra, da je število ubitih Jugoslovancev naraslo na 300.000 glasom trditve dobro počenih krogov v Berlinu. V vsej Jugoslaviji — trdi ta poročevalec — ni rodbine, ki ne bi žalevala za enim ali več mrtvih članov.

Marković mi misli, da bo tako in usmiljen pritisk zlomiti tudi najbolj uporno voljo. To da glede Srbov bi se motili. To je zares narod, ki se bo boril za svojo svobodo do zadnjega in do poslednje kaplje krvi. Navzlic represalijam, so narasle gerilске sile v redno vojsko 150.000 ljudi, ki zdaj držijo in brani dober del osrednje Jugoslavije. General Draža Mihajlovič, vodja te vojske, je nemškemu vrhovnemu poveljstvu prekrizal račune. Čim strašnejši je pritisek, tem bolj so četniki odločeni, da ne bodo nikdar popustili.

Ako izrazite S rhu svoje začudenje, vam bo govoril o neki srbski materi, ki je izgubila enega svojih sinov in naročila obem preostalim, akoravno so bili še otroške starosti: "Vaj, brat je poginil za Srbijo. Pojdita v gozdove, in pridružita se četnikom. V boj in maščujta Srbijo in svojega brata!"

Srbsko geslo je: boljše grob, nego rob!

Zavezniki bi se mogli od njih naučiti mnogo lepega in koristnega.

JIC.)

SORODNIK HORTHY-A UBIT V ZRAČNI NESREČI

Poročilo iz Londona objavlja vest, ki je bila prevzeta po radijskem poročilu, iz Budimpešte in ki se glasi, da je bil dne 2. septembra ubit v zračni nesreči grof Julius Karolyi, kateri je bil po mnenju gotovih krogov, smatran kot morebiten naslednik Horthy-a, katerega starejši sin, Stefan, je bil tudi ubit pred par tedni v zračnem boju na ruski fronti.

Ubiti grof Karolyi je bil, kot pravi poročilo, predsednik madžarske zračne asociacije in prostovoljec v madžarski zračni sili. Letalo s katerim se je vozil ob času nesreče, je treščilo na tla pri Erdu ob Donavi. Star je bil 36 let. Njegova žena, ki je bila hči admiral Horthyja, je umrla pred dvema letoma za jetiko.

Smrt mladega grofa, ki je nosil isto ime, kot njegov oče, ki je bil v letu 1930 imenovan za zunanjega ministra ter bil premier od leta 1931 do junija 1939, ko je resigniral, je prikladal v spomin poročilo tajne madžarske radijske stanice, katere je nekaj dni po smrti mladega Horthy-a namignila, da je bila v letalu Horthyjevega naslednika položena bomba, ker je bil smatran, da goji protinacijske simpatije.

Grof Karolyi, v kotiker je znan, ni imel nobenega vladnega mesta, ampak je bil za upravitelja na velikem posestvu svojega očeta in je bil smatran za dediča očetovega imetja. Ko so bili na Madžarskem židje izločeni iz javnega in poslovnega življenja, je mladi Karolyi dobil mesto direktorja podjetja Hungaria, v katerem se je pred no izdelovalo umetna gnojila, sedaj pa se producira municija. Na isti način je bil direktorjem Anglo-ameriške banke, katere je pod zvoim imenom nadaljevala svoje posle tudi po pretrganju stikov z Anglijo.

Plačala je svoj pogreb POTEM JE ODPRLA PLIN.

Mary E. Kuzel stara 77 let je prošli teden zaprosila za starostno podporo, pa ji je bilo povedano, da ne more dobiti nič, ker lastnje malo hišico in ima \$212.76 v banki.

"Ali hišice ne morem jesti," je dejala stara mati Kuzel, "in tisti dolarji so namenjeni za moj pogreb."

Pojasnili ni zaleglo nič, ker pravila in določbe ne poznajo človeških čustev in uradniki so mizli in nedostopni ljudje, zato se je stara žena odpravila proti domu, spotoma vzela iz banke svoj prihranek, se napotila k pogrebniku in naročila vse potrebno za svoj pokop — tega ni povedala, kdaj da bo ta njen pogreb.

Prišedši na svoj mali dom, je žena vse temeljito pospravila, se okopala, položila na posteljo vso obleko, v kateri je hotela biti pokopana, napisala kratko sporočilo za svojega brata in nato pričvrstila k plin skemu gorilniku dolgo cev in

Slovenske Knjige

LEPA KNJIGA je kulturna poslanka; odprimo ji vrata v naše domove, odprimo ji srce... (Finčgar)

POUČNI SPISI

ANGLEŠKO SLOVENSKO BERILO

(F. J. Kern) — Zvezano — Cena \$2.—

Bodoči državljani naj naročijo knjižico —

"HOW TO BECOME A CITIZEN OF THE UNITED STATES"

V tej knjižki so vsa potrebna in zakoni za naseljenice. — Cena 35 centov

DOMAČI ŽIVINOZDRAVNIK

Spisal Franjo Duhar. — 278 strani. Trda vez. — Zelo koristna knjižka za vsakega živinorejca; opis raznih bolezni in zdravilne; slike. — Cena \$1.50

GOVEDOREJA

Spisal R. Legvart. 145 strani s slikami. — Cena \$1.—

V KREMLJIH INKVIZICIJE

Spisal Michel Zévaco. Nad vse zanimiv zgodovinski roman iz časa inkvizicije. — 461 strani. — Cena \$2.—

KNJIGA O DOSTOJNEM VEDENJU

111 strani. — Cena 50 centov

MLEKARSTVO

Spisal Anton Pevec. S slikami. 168 strani. — Knjižka za mlekarje in farmerje v splošnem. — Cena 50 centov

OBRTNO KNJIGOVODSTVO

258 strani. ezana. — Knjižka je namenjena v prvi vrsti za stavbo, umetno in strojno ključavničarstvo ter železolarstvo. — Cena \$1.—

ZDRAVILNA ŽELIŠČA

62 strani. — Cena 25 centov

LISTKI

Spisal Ksavar Meško. (144 strani.) — Cena 70c

MARKO SENJANIN — SLOVENSKI ROBINSON

Cena 75c

MALENKOSTI

Spisal Ivan Albrecht. (120 strani.) — Cena 75c

Po 50c zvezek

Andrej Ternovec (Ivan Albrecht) Beše noči mali junak. (Dostojevski) Filozofska zgodba (Alojz Jirasek) Na različitih potih (Franc Frisch) Verne duše v vlačah (Prosper Mirime)

Po \$1 zvezek

Veridicus (Pater Kajetan) Rudarska balada (Marija Majerjeva) Pingvinski otok (Anatole France)

Po \$1.50 zvezek

Zločin in kazen (F. M. Dostojevski)

KNJIGA R N A Slovenic Publishing Company 216 West 18th Street New York City

FRANCO ODSLOVIL RAMONA SUNER-JA

General Francisco Franco, načelnik španske vlade, je odslovil vnanjega ministra Ramona Serrano Suner-ja, ki je njegov svak, vojnega ministra generala Jose Enrique Varela in notranjega ministra polkovnika Valentina Galarza. S tem je general Franco prišel do popolne oblasti v vladi in nad edino politično stranko na Španskem Falangistov.

Franco je nad Falangisti prevzel predsedništvo in je na mesto odstavljenih ministrov postavil nove moze.

Serrano Suner je bil poznan velik prijatelj Nemčije in Italije ter je mnogokrat potoval v Berlin in Rim.

Kot vnanji minister je bil imenovan general grof Francisco Gomez de Jordana, za vojnega ministra general Carlos Asensio Cabanillas, za notranjega ministra pa Blas Gomez Figueroa.

Španska cenzura ni dovolila, da bi bil povedan vzrok za to premembo, toda znano je,

Rojake prosimo, k o pošljejo za naročnino, da se poslužujejo — UNITED STATES osiroma CANADIAN POSTAL MONEY ORDER, ako je vam le priročno

da je predsednik Roosevelt pred nekaj dnevi španski vladi ponudil načrt, kako bi bilo mogoče španske umetniške zaklade in kulturne spomenike, ki so bili poškodovani v kruti državljanski vojni, popraviti.

JAPONCI SO SE ZOPET IZKRECALI NA SALOMONOVEM OTOKU

Majhen oddelek japonskih vojakov se je zopet izkreal na nekem jugovzhodnem otoku v skupini Salomonovih otokov in ameriški marini jih iščejo ter je vsak čas pričakovati spopada.

ALI VESTE?

Vi dobivate \$25 Vojni Hranilni Bond (vrednost ob zrelosti) za samih \$18.75.